

Prognoses | 8 december 2023

Land- en tuinbouw: korte termijn gunstig, lange termijn onzeker

Voor een tweede jaar op rij hebben land- en tuinbouwondernemers een relatief goed jaar achter de rug. De prijzen van veel agrarische producten zijn bovengemiddeld hoog en de kosten liggen over het algemeen wat lager dan vorig jaar. Over de huidige situatie zijn ondernemers dan ook relatief positief. Op de middellange termijn voeren onzekerheid en zorgen over de landbouwtransitie de boventoon blijkt uit de sentimentsmonitor van de Wageningen Universiteit.

Na een daling van de productie van de land- en tuinbouwproductie vorig jaar stonden dit jaar wederom veel subsectoren onder druk. Zo liggen de akkerbouvvolumes lager vanwege de vele regen, waardoor er minder aardappelen geroid konden worden. De sier- en glasgroenteteelt kampt met hoge en volatiele energieprijzen en de varkensstapel krimpt. De melkaanvoer steeg dit jaar wel en heeft zich inmiddels hersteld na een forse daling in 2021 en 2022.

De lagere volumes in de land- en tuinbouw leidden tot relatief hoge prijzen voor veel agrarische producten. Zo hebben de prijzen in de varkenshouderij dit jaar een zeer hoog niveau bereikt en zijn ook de prijzen voor vleeskuikens, glasgroente en akkerbouwproducten stevig. De melkprijzen zijn als gevolg van de hogere aanvoer en tegenvallende vraag dit jaar wel gedaald en liggen een stuk lager dan het hoogtepunt in 2022.

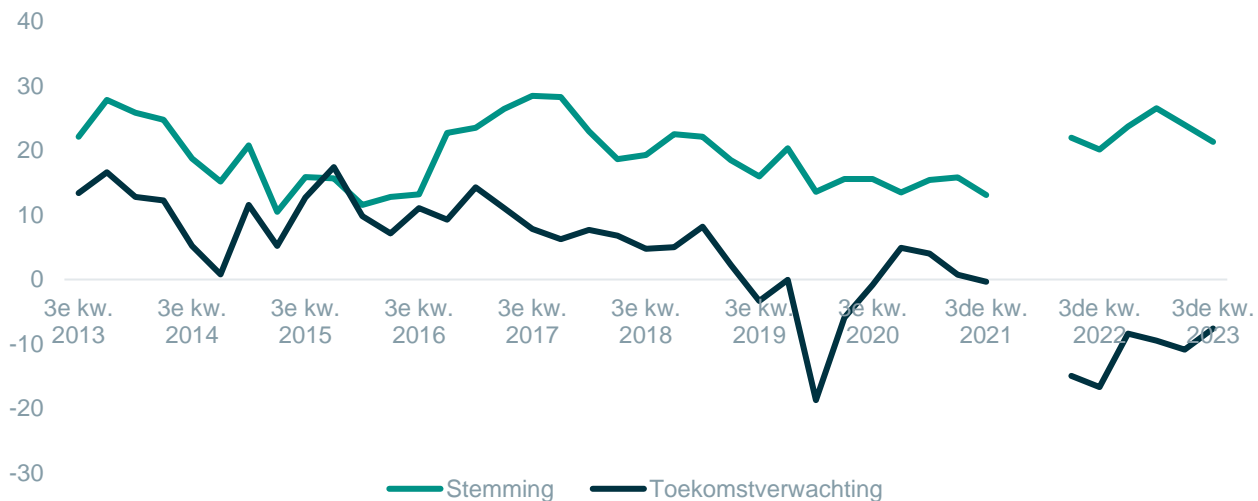
Kosten gedaald, maar nog op hoog niveau

Tegelijkertijd zijn de kosten juist gedaald. De prijzen voor veevoer, kunstmest en energie daalden namelijk ten opzichte van een eerder hoogtepunt. De goede prijzen en lagere kosten resulteren in een relatief gunstig jaar voor de land- en tuinbouw is. Niet zo vreemd dus dat het sentiment dat gemeten wordt door Wageningen Universiteit onder land- en tuinbouwers positief is. Echter, als de ondernemers gevraagd wordt om verder de toekomst in te kijken draait dit sentiment en zijn de meeste ondernemers juist negatief gestemd over hun bedrijfsvoering.

Onzekerheid

Wageningen Universiteit geeft geen verklaring bij de resultaten, maar een deel van de ondernemers is vermoedelijk negatief gestemd doordat de sector onder druk staat als gevolg van de vele verduurzamingsopgaven, zoals het stikstofbeleid en de verbetering van de waterkwaliteit. Het uitblijven van duidelijkheid over stikstof en in de vorm van een landbouwakkoord zorgt voor onzekerheid.

Korte- en lange termijn stemming loopt uiteen

Bron: Wageningen Universiteit

In juni dit jaar werd namelijk duidelijk dat het landbouwakkoord er voorlopig niet zou komen. Dit akkoord had duidelijkheid moeten geven over de duurzame en toekomstbestendige ontwikkeling van de landbouw richting 2040. Nu de verkiezingen net zijn geweest en de coalitie zich nog moet vormen, is het onduidelijk hoe lang de periode van onzekerheid voor agrarische ondernemers nog duurt. Wat wel duidelijk is, is dat de agenda van toekomstige minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) grotendeels bepaald zal worden door Europees beleid.

De landbouw over tien jaar

ABN AMRO verwacht dat over circa tien jaar de stikstofuitstoot uit de landbouw gehalveerd zal zijn. Deze halvering zal tot stand zijn gekomen door een combinatie van uitkoop, innovatie en management-maatregelen. Dit betekent een krimp van de veestapel. Zowel de varkensstapel als de melkveestapel zullen dan kleiner zijn.

Bedrijven zullen minder kunstmest importeren en meer gebruik maken van kunstmestvervangers, ook wel Renure genoemd. Dit is stikstof gewonnen uit mest van het vee dat in Nederland wordt gehouden. Het areaal voor biologische en extensieve landbouw neemt de komende tien jaar flink toe en ook de diversiteit in bedrijfstypen en activiteiten op het platteland stijgt. De afgelopen jaren zijn er al steeds meer agrarische bedrijven verbredingsactiviteiten opgestart. Zo steeg het aantal agrarische bedrijven dat naast de reguliere activiteiten ook loonwerk voor derden verricht, natuurbeheer uitvoert of energie levert aan derden. Deze en andere activiteiten zullen de komende tien jaar nog verder toenemen. Boeren zullen dus naast het produceren van voedsel optreden als beheerder van natuur en landschap, en als leverancier van energie. Daarmee vervullen ze een cruciale rol in een vitaal en duurzaam platteland.

Daarnaast vindt een verschuiving plaats in de consumptie van dierlijke, naar plantaardige eiwitten. Supermarkten hebben aangegeven in hun assortiment de afzet richting minder dierlijke en meer plantaardige eiwitten te willen sturen. Nu nog bestaat het consumptiepatroon in Nederland volgens het Voedingscentrum uit circa 57 procent dierlijk en 43

procent plantaardig. Het doel is om naar 50/50 in 2030 en daarna richting 60 procent plantaardig en 40 procent dierlijk te gaan. Dit betekent ook dat akkerbouwers met de teelt van specifieke daar met eiwitrijke gewassen een belangrijke rol kunnen spelen.

Meerprijs

Om ons voedselsysteem te verduurzamen en daarmee de druk op klimaat en biodiversiteit te verminderen zal de geldstroom naar boeren moeten toenemen. Zij moeten immers de extra kosten voor verduurzaming kunnen betalen. Dit kan door bijvoorbeeld een meerprijs voor duurzame producten te krijgen. Keurmerken als On the Way to Planet Proof, Beter Leven en Biologisch zijn daarvan concrete voorbeelden. De kosten kunnen ook betaald worden door boeren een vergoeding te geven voor zogeheten groene en blauwe diensten. Dit zijn betaalde diensten die betrekking hebben op natuurbeheer, het aanleggen van houtwallen of het later maaien ten behoeve van weidevogels.

	2022	2023	2024
melkvee	0,5	2,5	-0,5
akkerbouw	3	-3	0
varkens	-1	-4	-3
sierteelt	-5,4	-5	7
glastuinbouw	-6,7	-5	5
visserij	-14	-20	-10

Bron: ABN AMRO Research

Melkvee

De melkaanvoer naar zuivelfabrieken zal dit jaar naar schatting met 2,5 procent toenemen. Hiermee is de melkaanvoer weer hersteld na een flinke daling in 2021. Voor volgend jaar verwacht ABN AMRO een stabilisatie tot lichte krimp van de melkaanvoer. Pas na 2024 zal de melkaanvoer naar verwachting sterker krimpen. Dit zal het gevolg zijn van de uitkoopregelingen van de overheid. Per eind november hebben zich 213 melkveehouders ingeschreven voor de Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties (Lbv). Het effect van deze uitkoop zal pas na 2024 merkbaar zijn in de melkaanvoer naar de zuivelfabrieken. Hoe groot precies het effect van de uitkoop op de veestapel zal zijn is bovendien nog onduidelijk, omdat het nog onzeker is hoeveel van de ingeschreven melkveehouders daadwerkelijk gebruik zullen maken van de regeling.

Druk op melkprijs voorbij

Niet alleen in Nederland, ook in andere belangrijke zuivellanden nam de melkaanvoer afgelopen jaar toe. Dit zorgde voor een daling van de zuivelprijzen. In oktober van dit jaar lag de melkprijs zo'n 35 procent onder het niveau van vorig jaar. Nu de melkaanvoer weer licht is gedaald en de vraag herstelt lijkt de weg naar boven weer gevonden. De zuivelverwerkers hebbende melkprijs inmiddels verhoogd. De melkprijs zal naar verwachting in 2024 verder stijgen. Het tempo en de mate waarin is wel afhankelijk van de internationale vraag naar zuivelproducten.

Door de hoge consumentenprijzen is de vraag naar zuivelproducten namelijk afgenomen. Dit merken ook de zuivelfabrieken in hun afzet naar binnen- en buitenland. Zo nam in de Nederlandse supermarkten de verkoop van zuivelproducten in de eerste helft van dit jaar met circa twee procent af.

De lagere verkoopvolumes voor zuivel zijn het gevolg van de hoge inflatie en de lagere koopkracht. Voor volgend jaar verwacht ABN AMRO dat de economie zich wat zal herstellen. De koopkracht zal naar verwachting toenemen als gevolg van de hogere lonen en de lagere inflatie. Ook mondiaal verwacht ABN AMRO herstel. Momenteel ligt in China het consumentenvertrouwen op een historisch laag niveau en worstelt de vastgoedsector daar met een groot schuldenprobleem. Desondanks lijkt de conjunctuur in China het dieptepunt te hebben bereikt en lijkt volgend jaar wat herstel op te treden.

Door verbeterde economische vooruitzichten zal ook de vraag naar zuivelproducten herstellen. Tegelijkertijd zal door verschillende duurzaamheidsinitiatieven in belangrijke zuivellanden de melkaanvoer niet echt stijgen. De combinatie van een hogere vraag en een gelijkblijvend aanbod zal naar verwachting zorgen voor een hogere prijs.

Kosten gedaald, maar niet zo sterk als melkprijs

De voerkosten voor melkveehouders zijn dit jaar ook gedaald, maar niet zo sterk als de melkprijs. Bovendien zijn de kosten voor mestafzet en is de rente gestegen. Al met al neemt het inkomen voor melkveehouders af en nam de liquiditeitsdruk richting einde jaar toe. Toch zullen veel melkveehouders het jaar nog wel positief afsluiten, vooral omdat ze in het begin van dit jaar nog een hoge melkprijs ontvingen.

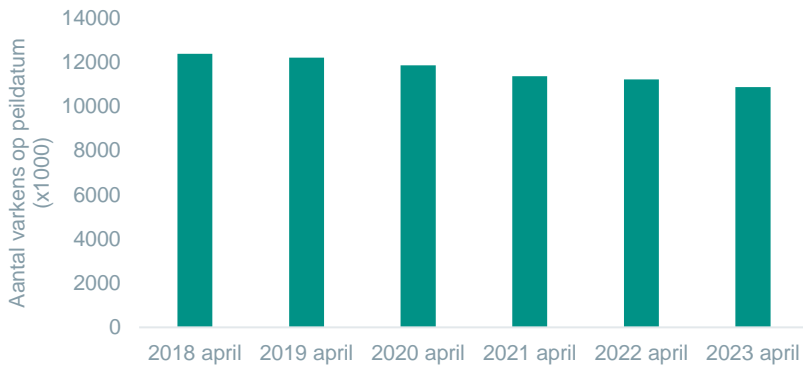
Voor volgend jaar verwacht ABN AMRO door mondiaal economisch herstel weliswaar een hogere vraag en verder herstel van de melkprijs, maar er is ook veel onzeker. Zo heeft de uitbraak van blauwtong als gevolg dat koeien ernstig ziek kunnen worden. Daarnaast kan de geopolitieke situatie direct effect hebben op de zuivelprijzen, maar ook op de veevoer- en energiekosten. Tot slot is het uiteraard van belang wat de Nederlandse politiek gaat doen rondom de verduurzaming van de veehouderij.

Varkenshouderij

De varkensstapel in Nederland is al een aantal jaar aan het dalen. In vijf jaar tijd is het aantal varkens in Nederland met zo'n 10 procent afgenomen. Ook dit jaar is de varkensstapel in Nederland gekrompen. Dit is ook terug te zien in het aantal slachtingen. In Nederland zijn in de eerste helft van dit jaar 14 procent minder varkens geslacht. Niet alleen in Nederland is deze trend gaande, in heel Europa daalt de varkensstapel en het aantal slachtingen. In Duitsland nam de varkensvleesproductie met circa 10 procent af en in Denemarken met zo'n 20 procent.

Belangrijke reden voor de daling zijn verhoogde milieu- en dierenwelzijnseisen in de verschillende landen in Noordwest Europa. In Spanje, het land met de grootste varkensvleesproductie van de Europese Unie (EU), is er nog geen sprake van krimp gedreven door milieu- en dierenwelzijnseisen. Wel kampt dat land al een poos met een uitbraak van Rosalia, een virus dat moeilijk onder controle te krijgen is en zorgt voor ernstig zieke zeugen.

Minder varkens in Nederland

Bron: CBS

Voor volgend jaar geldt dat de verduurzamingseisen in veel landen verder druk zetten op het aantal varkens dat in de EU wordt gehouden. Voor Nederland geldt dat de komende jaren de varkensstapel verder krimpt als gevolg van de uitkoopregelingen. Per eind november hebben 447 varkenshouders zich hiervoor ingeschreven. Het effect van deze uitkoopregelingen zal na 2024 merkbaar zijn.

Zeer gunstig jaar voor varkenshouders

De kleinere varkensstapel in de EU heeft geleid tot historisch hoge prijzen voor varkenshouders. In de zomer van dit jaar bereikten de prijzen een piek en zijn sindsdien weer aan het dalen, maar nog steeds op een zeer hoog niveau. De kosten voor varkenshouders liggen weliswaar nog relatief hoog, maar zijn gedaald ten opzichte van vorig jaar. De hogere afzetprijzen en lagere kosten zorgen ervoor dat 2023 een zeer gunstig jaar was voor ondernemers in de varkenshouderij. Door de lagere volumes en afgenomen productie is het echter een minder gunstig jaar voor slachterijen en vleesverwerkers. Zij kampen met een lager aanbod en een lagere vraag. Die lagere vraag is het gevolg van de hoge consumentenprijzen. In de supermarkt betaalt een consument uit de EU nu gemiddeld circa 30 procent meer voor varkensvlees dan twee jaar geleden. Door de hoge prijzen van varkensvlees kiezen consumenten voor wat minder of voor ander vlees. Vleesverwerkers zullen door de kleinere varkensstapel een deel van hun capaciteit anders inzetten of sluiten. Dit zal er uiteindelijk voor zorgen dat de zelfvoorzieningsgraad in Europa zal dalen.

Krimp zet door, vraag naar milieu- en diervriendelijker neemt toe

De krimp in het aantal varkens is een structurele ontwikkeling die de komende jaren aanhoudt. Tegelijkertijd zal de vraag naar milieu- en diervriendelijke concepten toenemen. Vanaf volgend jaar verplicht de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) grote bedrijven om te rapporteren op een groot aantal duurzaamheidsindicatoren. Het doel van deze Europese richtlijn is om transparantie te creëren, ketenverantwoordelijkheid te beleggen en daarmee verduurzaming van deze bedrijven te versnellen. ABN AMRO verwacht dat dit een kans kan bieden voor veehouders die met minder milieubelasting en hogere diervriendelijkheid kunnen produceren.

Pluimveevlees

De pluimveesector heeft een economisch goed jaar achter de rug. De afzetprijzen liggen al geruime tijd op recordniveau, terwijl de kosten de afgelopen maanden juist zijn gedaald. Dit jaar zal dan ook als een financieel zeer goed jaar in de boeken gaan. Toch zijn er ook veel zorgen. De vogelgriep heeft grote negatieve gevolgen gehad op de pluimveehouders. Na een korte periode zonder ophokplicht brak de ziekte op meerdere locaties wederom uit. Het landelijke ophokplicht is daardoor na deze korte opschorting weer van kracht. Om de griep het hoofd te kunnen bieden, worden proeven gedaan met het vaccineren van pluimvee om dieren te beschermen tegen het virus en verspreiding ervan te voorkomen.

Krimp in pluimveestapel

Het aantal dieren dat in Nederland wordt gehouden wordt, krimpt de komende tijd. Allereerst komt dat door de verduurzamingseisen vanuit de supermarkt. Vanaf begin dit jaar hebben supermarkten enkel nog 'Beter Leven 1 ster kip' in de schappen liggen. Dit betekent dat naar schatting 60 tot 80 procent van de vleeskuikens in Nederland traag groeiend is en volgens dit systeem gehouden zal worden. Het andere deel zal of regulier of biologisch gehouden worden. De omschakeling naar Beter Leven 1 ster of meer sterren zorgt voor een afname van de pluimveestapel, omdat er minder dieren in de bestaande stallen gehouden kunnen worden. Uitbreiden, het neerzetten van nieuwe stallen of verbouwing van bestaande stallen verloopt moeizaam, omdat de overheid terughoudend is in het verlenen van vergunningen.

Tegelijkertijd krimpt de pluimveestapel doordat pluimveehouders zich in kunnen schrijven voor de uitkoopregelingen. Per eind november hebben 153 pluimveehouders zich hiervoor ingeschreven. Niet alle pluimveehouders die intekenden zullen ook daadwerkelijk gebruik maken van de regeling en het is dus nog onduidelijk hoe groot het effect van de uitkoopregeling zal zijn. Bovendien zal dit effect pas later voelbaar zijn.

Hoge prijzen zet druk op de supermarktverkoop

Door het lagere aanbod en de omschakeling naar Beter Leven 1 ster liggen ook de consumentenprijzen op een hoog niveau. Dit zorgt voor een daling van de verkopen in de supermarkt. Deze daling wordt voor een deel goedge maakt door een vraagtoename vanuit de horeca. De bestedingen in restaurants en fastfoodbedrijven zijn flink toegenomen, deels vanwege het herstel na de coronapandemie en deels vanwege een structurele verschuiving naar meer consumptie buitenshuis.

De economische groei blijft in 2024 onder druk, maar door de lage werkloosheid en de licht hogere koopkracht is er wel sprake van een verbetering. ABN AMRO verwacht dat de fastfoodbestedingen sterk blijven en dat die in de supermarkten een lichte stijging doormaken. De vraag naar pluimveevlees zal naar verwachting dan ook stand houden. Het aanbod van pluimveevlees is volgend jaar echter onzeker. Allereerst door de aanwezigheid van de vogelgriep in belangrijke pluimveevleesproducerende landen. Daarnaast speelt ook de oorlog in Oekraïne een rol in het aanbod van pluimveevlees. Afgelopen jaar is de import uit dat land flink toegenomen, doordat het importquotum op pluimveevlees naar de EU verruimd is. De vraag is hoe lang het verruimde quotum nog geldt.

Visserij

De hoeveelheid gevangen vis is dit jaar drastisch gedaald. Dit komt met name doordat er 54 schepen uit de vaart gehaald zijn als gevolg van een vrijwillige saneringsregeling van de overheid. Deze gesaneerde schepen zijn sinds medio dit jaar niet meer in de vaart. ABN AMRO verwacht dat de hoeveelheid gevangen vis zo'n een vijfde minder zal zijn dan vorig jaar. Volgend jaar zullen de volumes nog eens met zo'n 10 procent afnemen, omdat de gesaneerde schepen over heel 2024 ook niet meer in de vaart komen en de vloot dus kleiner blijft dan voorheen.

De hoeveelheid gevangen vis is niet alleen afhankelijk van het aantal schepen, maar ook van natuurlijke omstandigheden, de grootte van het visgebied en de visquota. Deze visquota of Total Allowable Catch (TAC) wordt uitgedrukt in tonnen en moet voorkomen dat een bepaalde vissoort wordt overbevist. Deze methodiek heeft er ervoor gezorgd dat de visstanden van de meeste soorten er goed bij staan. Er is alleen onzekerheid over de omvang van het bestand aan tong; de kans is aanwezig dat het vangstadvis voor deze soort volgend jaar fors naar beneden wordt bijgesteld.

Het visgebied is de afgelopen jaren afgenomen. Zo is het gebied waar Nederlandse vissers mogen vissen kleiner geworden, door concurrentie met andere economische activiteiten op de Noordzee. Zo breidt het windmolenpark gestaag uit, vindt er zandwinning plaats, staan er olie- en gasboorplatforms en varen er tal van recreatie en vervoersschepen.

Visprijzen hoog

De prijzen voor vis zijn relatief hoog. Dit komt door de lagere aanvoer. Zo liggen de prijzen van tong, schol en overige vissoorten al een poos op een hoog niveau. Ook de consumentenprijzen van vis zijn gestegen.

Ondanks die hogere prijzen heeft de Nederlandse visserijsector het lastig. De kosten van brandstof, arbeidskrachten en onderhoud zijn sterk toegenomen. Uit cijfers van Wageningen Universiteit blijkt dan ook dat een groot deel van de vissers in de eerste helft van dit jaar verlies hebben geleden.

In 2024 verwacht ABN AMRO dat de visprijzen in Nederland niet substantieel zullen dalen, omdat de aanvoer onder druk blijft staan. Nadelig voor de vraag naar vis is de hoge inflatie en de lagere koopkracht. Ook in veel andere belangrijke EU-landen de visprijzen hoog. Dit noopt consumenten tot het maken van andere keuzes. Zo is de vraag naar relatief dure dierlijke eiwitten, zoals vis en varkensvlees, het afgelopen jaar afgenomen. Wel gunstig voor de sector is de verschuiving van supermarkten naar horeca. In de eerste helft van dit jaar verkochten deze restaurants substantieel meer voedsel. De verkopen liggen nu zo'n 10 procent boven het niveau van 2019. Dit is goed nieuws voor de vraag naar vis, die veelal in het 'out of home'-kanaal aftrek vindt.

Aan de kostenkant wordt volgend jaar wederom uitdagend. Voor de sector is de olieprijs belangrijk. Het aandeel brandstofkosten in de totale kosten van visproducenten varieert tussen de 20 en 40 procent.

Perspectief voor de visserijsector

De Nederlandse kottervisserij heeft de laatste jaren geïnvesteerd in verduurzaming van de vloot. De beperking van bodemberoering en het verhogen van selectieve visvangst zijn hier belangrijke voorbeelden van. Hier liggen nog veel kansen om het toekomstperspectief te behouden en te vergroten. Het verleden heeft aangetoond dat vissers bereid zijn om te investeren in verduurzaming. Het is belangrijk dat hierbij zekerheid bestaat dat deze investeringen terugverdiend kunnen worden en dat financiering en stimulering beschikbaar blijven.

Akkerbouw

De volumes in de akkerbouw worden bepaald door steeds extremere weersomstandigheden. Zo hebben akkerbouwers momenteel door de vele regen last bij het rooien. De natte bodem beperkt voertuigen om het land op te gaan. Eerder dit jaar was het juist een periode van droogte die zorgde voor onzekerheid. Volgens de voorlopige oogstprognoses van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) zal de oogst die jaar zo'n drie procent lager uitvallen. Met name bij consumptieaardappelen verwacht het CBS een daling, maar ook andere belangrijke gewassen, zoals suikerbieten en uien.

De slechtere weersomstandigheden en de relatief lage aardappeloogst van 2022 in belangrijke aardappellanden zorgde eerder dit jaar voor zeer hoge aardappel- en uienprijzen. Hier hebben de akkerbouwers met vrije aardappelen en uien van kunnen profiteren. De contractprijzen waren tevens bovengemiddeld hoog. Tegelijkertijd lagen de prijzen voor kunstmest en energie weer wat lager. Het inkomen van de akkerbouwers komt dit jaar dan ook naar verwachting relatief hoog ten opzichte van andere jaren te liggen.

2024

Voor volgend jaar zullen wederom de weersomstandigheden in binnen- en buitenland de oogst bepalen. Toekomstscenario's van het Koninklijke Meteorologisch Instituut (KNMI) wijzen uit dat in Nederland steeds vaker extreme regenval en langere periodes van droogte voor kunnen komen. De akkerbouw krijgt dus te maken met nattere perioden, verzilting en droogte. Akkerbouwers in Zuid-Europa krijgen het lastiger door watertekort en hogere temperaturen. Deze volatiliteit betekent dat er veel onzeker is voor volgend jaar. Bij gemiddelde weersomstandigheden zal de productie in Nederland licht stijgen. Een beperkende factor hierbij is het tekort aan pootaardappelen. Vanwege een kleiner areaal en een tegenvallende oogst is hier volgend jaar minder van beschikbaar.

Vraag naar akkerbouwproducten blijft goed

De fastfoodrestaurants draaien op volle toeren. In de eerste helft van dit jaar verkochten deze restaurants substantieel meer voedsel. De verkopen liggen nu zo'n 10 procent boven het niveau van 2019. Er vindt een structurele verschuiving plaats van consumptie binnenshuis naar consumptie buitenshuis. Jongere generaties geven makkelijker geld uit in restaurants. Uit onderzoek van Food Instituut Nederland (FSIN) blijkt dat generatie Z circa 44 euro per week uit geeft aan avondeten buitenshuis, terwijl babyboomers slechts 7 euro per week uitgeven. Hier profiteren de fastfoodrestaurants van. Ook over de grens doet fastfood het goed.

ABN AMRO verwacht dat dit volgend jaar ook zo blijft. De verwerkers hebben hun capaciteit uitgebreid om aan de hogere vraag te kunnen voldoen. De vraag naar frietaardappelen zal dus sterk blijven. Tegelijkertijd is er een tekort door de ongunstigere oogsten van 2022 en 2023. Dit zal dus een opwaartse druk op de prijzen voor akkerbouwproducten blijven geven.

Sierteelt

Na een volumedaling van 5,4 procent in 2022, zullen dit jaar naar verwachting van ABN AMRO de volumes met 5 procent dalen. Een aantal bedrijven is eind vorig jaar gestopt met de teelt van bloemen en planten en andere bedrijven hebben hun teeltstrategie aangepast door minder te belichten, later te planten of over te stappen op gewassen die minder energie-intensief zijn. Het gevolg van de stoppers en de aangepaste teeltstrategie werkt ook dit jaar door in de productievolumes, met name in de eerste helft van dit jaar.

Na 2023 verwacht ABN AMRO een stijging van de volumes. Een aantal redenen ligt hier aan ten grondslag. Allereerst verwacht ABN AMRO geen enorme volatiliteiten in de gasprijs voor volgend jaar. Veel tuinders hebben bij een lagere gasprijs weer contracten afgesloten. Dit betekent dat telers minder beperkt zullen belichten en dus weer meer zullen produceren. Dit heeft als bijkomend voordeel dat in sommige gevallen ook de gevraagde kwaliteit weer geleverd kan worden. Voor afnemers is het immers belangrijk om constante kwaliteit te krijgen. In het voorjaar van 2024 zullen de volumes dan ook toenemen, verwacht ABN AMRO.

Ten tweede hebben verschillende bedrijven geïnvesteerd in verduurzaming van de teelt, bijvoorbeeld met behulp van ledverlichting en ontvochtigers. Deze telers zullen weer volop kunnen produceren. Met name modernere grote bedrijven die ruimte hebben om te investeren hebben dan een streepje voor.

Of de volumes weer helemaal terugveren naar het niveau van voorheen is nog maar de vraag. Het areaal voor land- en tuinbouw staat onder druk en concurreert met woningbouw, recreatie en natuur. Dit geldt tot op zekere hoogte ook voor het sierteeltareaal. Hierdoor zal het areaal niet veel groter worden en misschien zelfs licht krimpen. Intensievere teelt kan nog wel voor een hogere productie zorgen, maar verduurzaming kan door extensivering juist leiden tot lagere volumes. Daarnaast zijn de productievolumes afhankelijk van de vraag. Voor nu lijkt de vraag ondanks de lagere koopkracht nog wel in lijn met het beschikbare aanbod. De prijsvorming is immers redelijk goed. Voor 2024 blijft nog onzekerheid bestaan. ABN AMRO verwacht dat het beschikbare inkomen in de Europese Unie naar verwachting in 2024 zal toenemen. Daar staat tegenover dat de werkgelegenheid volgend jaar naar verwachting afneemt en de steun tijdens de energiecrisis is gegeven wordt afgebouwd. Onder de streep gaat het dus om slechts een magere groei.

De detailhandel is bovendien terughoudend in het doen van grote orders, omdat ze niet met overtollige voorraad willen blijven zitten. Ook in veel belangrijke afzetlanden als het Verenigd Koninkrijk en Duitsland is dit het geval. Verder heeft de geopolitieke situatie in Oekraïne en het Midden-Oosten effect op de vraag naar snijbloemen.

Daarnaast kan duurzaamheid een belangrijkere rol spelen in de aankoopbeslissingen van consumenten. Met name snijbloemen en bloembollen komen hiermee regelmatig negatief in het nieuws. Transparantie in productiemethode en gebruik van gewasbescherming kunnen helpen om de positie in de markt en bij de consumenten te behouden.

Glasgroente

Na een flinke volumedaling in 2022 krijgt de glasgroentetuinbouw dit jaar nogmaals met een daling te maken. De belangrijkste reden hiervoor is het feit dat een aantal ondernemers gestopt zijn en meerdere ondernemers afgelopen winter niet of nauwelijks belicht hebben. Dit komt door de hogere energieprijzen begin dit jaar. Doordat de gasprijzen nu lager liggen en minder volatiel zijn verwacht ABN AMRO wel dat de productie in 2024 weer zal toenemen. Het areaal en daarmee de teelt zal wel lager blijven dan voor de energiecrisis, doordat niet het gehele areaal van de stoppers is overgenomen door andere bedrijven.

Hoewel het kilogram geproduceerd product lager ligt, hebben veel glasgroentetelers wel een goed jaar. Allereerst heeft de beperking van de productie namelijk geleid tot hogere prijzen van glasgroente, zoals aubergine, paprika's en tomaten. Over het hele jaar genomen liggen vrijwel alle glasgroenteprijzen op een hoog niveau. Wel ligt de prijs van komkommers nu weer een stuk lager na een piek aan het begin van dit jaar.

Daarnaast hebben de glastuinders profijt gehad van het verschil tussen de gas- en elektriciteitsprijzen. Deze zogeheten sparkspread levert glastuinders geld op, omdat zij via Warmte Kracht Koppelingen (WKK's) elektriciteit opwekken en aan het net terug leveren om het elektriciteitsnet stabiel te houden. De geproduceerde warmte wordt in de kas gebruikt. Hierdoor zal het inkomen van groenteglastelers redelijk op peil blijven. Met name de grotere moderne bedrijven die hebben geïnvesteerd in WKK's en verduurzaming zullen in staat zijn geweest een goed inkomen te realiseren dit jaar. Deze ondernemers realiseren niet alleen een hoger inkomen door het opwekken van elektriciteit, maar ook door het verlagen van de kosten. Zij kunnen namelijk efficiënter produceren. Het voordeel dat modernere bedrijven hebben ten opzichte van bedrijven die minder in verduurzaming hebben geïnvesteerd zal de komende jaren verder toenemen.

Vraag

De vraag naar glasgroente zal op peil blijven. Volgend jaar verbetert de koopkracht, zo verwacht ABN AMRO, en gezondere voeding zal ook de komende jaren een thema blijven voor consumenten; twee factoren die een positieve invloed hebben op de vraag naar glasgroente. De toename van de volumes kunnen mogelijk de prijs wat drukken. Daar staat tegenover dat een aantal kosten juist stijgt. Zo nemen de arbeidskosten toe, is de rente gestegen en krijgen de glastuinders te maken met een mogelijke een lastenverzwaring als gevolg van duurzaamheidswetgeving. Andere kosten, zoals van kunstmest en gas, liggen juist weer lager en zullen minder volatiliteit vertonen.

Verduurzamingsopgave

De glastuinbouw staat voor een grote opgave om te verduurzamen. De sector komt, net als veel andere energie-intensieve sectoren, steeds meer onder maatschappelijke druk te staan om minder fossiele energie te gebruiken. Deze druk komt in de vorm van overheidsmaatregelen die het verlaagde tarief afbouwen en de vrijstelling voor elektriciteitsopwekking beperkt. Voor ondernemers betekent dit een lastenverzwaring. Aan de andere kant bieden subsidieregelingen ruimte voor investeren in energie-efficiënte kassen en gebruik van hernieuwbare energie.

Disclaimer

De in deze publicatie neergelegde opvattingen zijn gebaseerd op door ABN AMRO betrouwbaar geachte gegevens en informatie. Noch ABN AMRO, noch functionarissen van de bank kunnen aansprakelijk worden gesteld voor in deze publicatie eventueel aanwezige onjuistheden. De weergegeven opvattingen en prognoses houden niet meer in dan onze eigen visie en kunnen zonder nadere aankondiging worden gewijzigd. Het gebruik van tekst of cijfers uit deze publicatie is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Teksten zijn gesloten op 5 december 2023
